

A 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendeletben foglaltak alapján

A 324/2020. (VII. 1.) Korm. rendeletben foglaltak alapján

Javaslat

**„ Baross Gábor életműve, különös tekintettel győri tevékenységére;
Baross Gábor emlékére készített műalkotások Győrben ”**

települési/tájegységi/ágazati²

értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Győri SZC Baross Gábor Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikum 10. B osztálya, és
nevükben

Emresz Gina, Dobos Zsófia, Janusik Anna, Németh Blanka, Pintér Gréta

Emresz Gina, Dobos Zsófia, Janusik Anna, Németh Blanka
Pintér Gréta

Győr, 2024. 05. 15.

² Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

10. B osztály, Győri SZC Baross Gábor Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikum,

Dr. Takács Krisztina könyvtáros

2. A javaslatot benyújtó személy és kapcsolattartó személy adatai:

Név: Dr. Takács Krisztina (könyvtáros oktató, Győri SZC Baross Gábor Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikum)

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése:

- Baross Gábor életműve, különös tekintettel győri tevékenységére
- Baross Gábor mellszobra
- Baross Gábor egész alakos szobra
- Baross Gábor portré

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

☐ agrár- és
élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki
megoldások	☐ <u>kulturális örökség</u>	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus és vendéglátás	

a szakterületi besorolás indokolása:

A Magyar Néprajzi Lexikon meghatározása szerint kulturális örökség: minden generáció számára a megelőző generációk által felhalmozott kulturális javak összessége.

Az Értéktárba javasolt műalkotások, valamint Baross Gábor életműve mindenképpen a kulturális

örökség részét képezik. Tevékenysége nyomán értékek jöttek létre.

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen, amely nemzetiség:
- nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

- Magyarország, Szlovákia
- Vasúrállomás, Győr Révai Miklós u. 4.,
- Városháza, Győr Városház tér 1.
- Győr, Baross út 33.
- Győri SZC Baross Gábor Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikum, Győr Bem tér 20-22.

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési
- tájegységi
- ágazati

amely értéktár neve: Győri Értéktár

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

I. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Győri Értéktár Bizottság

részére

Városház tér 1.

Tisztelt Győri Értéktár Bizottság!

Az Értéktárba való felvételre jelölte a Győri SZC Baross Gábor Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikum 10. B osztálya, iskolánk névadója Baross Gábor életművét.

Iskolánk 1990-ben vette fel Baross Gábor nevét. Szeretnénk röviden bemutatni: a vasminiszter életét, országos és győri tevékenységét.

Baross Gábor 1848. június 6-án született a Trencsén melletti Pruzsinán (a mai Szlovákia területén). A középiskolát Léván a piaristáknál, Győrben és Esztergomban a bencésekénél végezte. A pesti egyetemen jogot hallgatott, majd ügyvédi oklevelet szerzett (1871). 1872-ben Trencsén megye aljegyzőjévé választották, majd 1874-ben főjegyző és árvaszéki ülnök lett. Újságot alapított és szerkesztett Vág völgyi Lapok címen (1874-1875), ebben bátran bírálta a visszasságokat, elsősorban a közigazgatás területén. 1875-ben a Szabadelvű Párt színeiben mandátumot szerzett az országgyűlési választásokon.

1883-ban Tisza Kálmán miniszterelnök bízta meg egy nagyobb nyugat-európai körutazással, ahol a fejlettebb országok közlekedési rendszereit tanulmányozta.

Ezt követően Tisza Kálmán miniszterelnök még ebben az évben kinevezte a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztérium államtitkárává, majd 1886-ban a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztérium teljes irányítását rábízta. Minisztersége 1889-ig tartott, s közben ellátta a vallás- és közoktatásügyi tárca (1888. augusztus-szeptember), illetve a belügyminiszteri tárca (1889. március-június) felügyeletét is. 1889-1892-ig kereskedelemügyi miniszter, a vám- és szabadalmi ügyek és az Országos Magyar Királyi Statisztikai Hivatal felügyelője volt.

Baross Gábor munkássága

Hivatali ideje alatt megreformálta Magyarország közlekedési rendszerét.

Ennek lépései vázlatosan a következők voltak:

A szárazföldi közlekedésben:

- a vasútvonalak nagy részének államosítása
- a vasúthálózat kiépítése
- vasúton új áruszállítási tarifák bevezetése
- személyszállításban zónatarifa rendszer bevezetése
- új beruházások: vagon- és mozdonypark növelése
- állami úthálózat fejlesztése

- Magyarország első közúti törvényének megalkotása
- útdó bevezetése

A vízi közlekedés területén:

- a dunai- és tengerhajózás fejlesztése
- a fiemei kikötő kiépítése
- Felső-Duna szabályozása
- Al-Duna szabályozása a Vaskapu átalakítása

Egyéb (nem a közlekedéssel összefüggő) intézkedései:

- posta és a távirda egyesítésével a hírközlés reformja, telefonhálózat fejlesztése
- Postatakarékpénztár létrehozatala
- Iparfejlesztés
- ipari szakoktatás fejlesztése
- 63 ipari tanonciskola és több ipari szakiskola létesítése

Baross Gábor és Győr

Győr fejlődése a dunai gőzhajózás megindulása után kezdődött el. A városon átmenő búza- és marhakereskedelem nagy hasznot hozott az itt élőknek. A magyar árukivitelben Győr szerepe kulcsfontosságú volt. Ez a kivételezett helyzet 1861-ben a Buda-Kanizsa közötti vasútvonal átadása után megszűnt, mert a folyami áruszállítás áttevődött a gyorsabb, megbízhatóbb vasúti szállításra. Több országosan ismert kereskedőcsalád más városba költözött.

A város vezetői közül többen felismerték, hogy változtatni kell, de ennek irányát a helyi vezetők közül senki nem merte kijelölni. Ilyen történelmi és gazdasági helyzetben merült fel Baross Gábor neve a képviselőválasztás alkalmával.

Mi tett városunkért a „vasminiszter”?¹

1884-ben Baross Gábor a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztérium államtitkára elfogadta Győr város jelölését és addigi kerületében visszalépett (ahogy korábban írtuk, Győrbe is járt középiskolába, és igen jó emlékei voltak a városról).

A jelölés elfogadása után 1884. júniusában Baross Gábor ellátogatott Győrbe, hogy találkozzon

¹ Pályázatunk e fejezetének kidolgozásában nagy segítségünkre volt elhunyt könyvtárosunk Szegedi Pál Tanár Úr tanulmánya.

a választópolgárokkal. Választási beszédében beszélt a vasutak államosításának jelentőségéről, Fiume fejlesztéséről, a kormánynak a Felső-Duna és a Vaskapu szabályozásával kapcsolatos törekvéseiről, a szakképzés fontosságáról és a Rába szabályozásáról.

Az 1884. június 18-i választáson nagy többséggel Baross Gábort választották Győr országgyűlési képviselőjévé.

Baross Gábor első intézkedései az 1883-as árvízhez kapcsolódtak: védőműveket építettek, gátakat húztak fel. A város belső területén is történtek szabályozási munkák. Ezeknek a munkáknak az irányítására Radó Kálmán kormánybiztost nevezte ki a miniszter.

A város körüli nagyszabású árvízvédelmi munkálatokat teljesen az országos költségvetésből fedezték.

A választók úgy érezhették, hogy jól választottak, hiszen ezt a hatalmas támogatást a korábbi képviselők nem tudták megszerezni.

1886. december 28-án Tisza Kálmán miniszterelnök Baross Gábort javasolta a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztérium élére. Ezt a király december 29-én jóváhagyta. Másnap Győr városa „a város érdekében, különösen pedig annak ármentesítése körül szerzett kiváló érdemeire tekintettel” díszpolgárrá választotta.

A korabeli választási törvény alapján csak megválasztott képviselő vezethetett minisztériumot. Győrben ismét jelölték országgyűlési képviselőnek Baross Gábort.

1887. január 23-án Baross Gábor, mint képviselőjelölt Győrbe látogatott.

1887. január 26-án Baross Gábort megválasztották Győr országgyűlési képviselőjének.

1887. június 14-én vette át a mandátumot és ismertette a következő időszakra vonatkozó elképzeléseit.

Célul tűzte ki, hogy a Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztérium nyereséget termeljen.

Miniszterként az országos ügyek mellett mindig szem előtt tartotta Győr város polgárainak a város fejlesztésére irányuló javaslatait.

A folyamszabályozás mellett a vasút fejlesztésében is nagyon jelentős munkálatok történtek Győrben: 1888-ban épült meg a Duna-parti vontatóvágány. A vontatóvágány azért volt jelentős, mert olcsóbbá tette a gabona szállítását.

1889. december 1-jén megnyílt az új rendszerező teherpályaudvar.

1890-ben elkezdődött a személy- és teherpályaudvart összekötő híd építése. Az új híd építését Baross Gábor azzal támogatta, hogy Győr kamatmentes kölcsönt kapott az államtól.

Ugyanebben az évben sikerült elérnie, hogy a Kereskedelmi és Iparkamara székhelye Győrbe kerüljön.

A Közmunka- és Közlekedésügyi Minisztérium hatáskörébe tartozott a telefonszolgáltatás

kiépítése is, így Baross Gábor támogatta Győrben a telefonhálózat kiépítését is.

1891. január 19-én a hazai városok közül Győrben az elsők között indult meg a telefonszolgáltatás hetvenkét előfizetővel.

1892. januárjában küldöttséget küldtek Baross Gáborhoz és felajánlották neki, hogy ismét jelölik a város országgyűlési képviselőjének.

A miniszter örömmel elfogadta az újbóli jelölést. Ezután személyesen találkozott választóival.

A találkozó alkalmából a Győri Közlönyben felsorolták azokat a változásokat, amelyek Baross Gábor támogatásával jöttek létre Győrben:

- 1884-ben Újszöny-Budapest vasútvonal megnyitása
- vasúti személyzet számának növekedése
- Győrben új pályaudvar megépülése
- vasúti forgalmi főnökség létesítése Győrben
- győri telefonhálózat kiépítése
- győri Kereskedelmi- és Iparkamara létesítése
- Komáromnál önálló dunai híd megépítése.

A választásokat ismét Baross Gábor nyerte. Tervei közt szerepelt, hogy Magyar Államvasutak egyik üzletvezetőségét Győrbe helyezze. Erre azonban 1892. május 9-én bekövetkezett halála miatt már nem került sor.

Baross Gábornak Győrben sokféle módon állított emléket az utókor. Utcát, hidat, iskolát neveztek el róla, alakját művészi alkotásokban örökítették meg.

Ezek közül a Győri Értéktárba felvételre javasoljuk a következő alkotásokat:

- Baross Gábor-mellszobor
- Baross Gábor egész alakos szobra
- Baross Gábor-portré

Baross Gábor-mellszobor

Az iskolánk birtokában van Baross Gábor mellszobrának másolata. Szűcs Ferenc munkáját 1994-ben avatták fel. Azóta azokról a tanulókról és felkészítő tanáraikról, akik valamilyen versenyen kiemelkedő eredményt értek el, ennél a mellszobornál készül egy fotó. Ezért számunkra ez a mellszobor rendkívül értékes. Ha valamelyik diáktársunkról itt készül fotó az azt jelenti, hogy valamilyen területen kiemelkedő teljesítményt nyújtott. Anyaggyűjtésünk során megtudtuk, hogy hasonlóan nagy becsben tartanak Győrben egy másik Baross Gábor mellszobrot. Ez a szobor a Polgármesteri Hivatal dísztermének bejáratánál található. A Baross Emlékbizottság és Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata képviselőjében a polgármester és Illava város küldöttei rendszeresen megemlékeznek Baross Gábor halálának évfordulójáról ennél a mellszobornál.

Ezúton szeretnénk megköszönni Nagyné dr. László Edit Jegyző Asszonynak, hogy engedélyezte, hogy ezt a szobrot mi is megtekinthessük.

Mint vidéki, vonattal közlekedő tanulók már megfigyeltük a vasútállomáson a főbejáratnál szemben elhelyezett szobrot. Most, amikor a pályázatot írtuk, a 10. B osztály többi tanulója is elhívtuk és egy osztályfőnöki óra keretében Domjáné Dr. Szabó Marianna tanárnővel, az osztályfőnökünkkel megnéztük a szobrot.

Mi ennek a szobornak a története?

Ezt a szobrot a Magyar Államvasutak győri állomásfőnöksége készítette. Eredetileg nem a vasútállomáson állították fel. 1893. október 5-én adták át vasúti pályaszint fölött átívelő 130 méteres hidat (Baross-híd). A szobrot a nádorvárosi hídfőnél épült bolt (Hunyadi u. 14. számú ház) homlokzatára helyezték ki 1897-ben. A szobor Kelemen Márton alkotása. Kelemen Márton győri fa- és kőszobrász volt. Megyénk templomaiban található fából faragott oltárai, szobrai. 1895-ben kapott megrendelést a Baross Gábor mellszoborra.

Az alkotást 1979-ben a győri vasutasok javaslatára helyezték el a vasútállomás előcsarnokába, itt áll azóta is. 2014 végén eltűnt, majd 2016 novemberében újra helyére került. Sokan aggódtak miatta, hiányolták hová tűnhetett a szobor. A Magyar Államvasutak saját költségen felújította a szobrot. 2017. január 16-án Simon Róbert Balázs és Dr. Schmidt Péter a Baross Gábor Társaság Elnöke is fejet hajtottak a felújított mellszobornál.

Baross Gábor egész alakos szobra

Baross Gábor halálának 125. évfordulója alkalmából 2016. áprilisában Győr város közgyűlése úgy döntött, hogy rendhagyó módon állít emléket a várost négy cikluson át képviselő államférfinak. Teljes alakos szobrot készítették az emlékére, mert ilyen akkor még nem volt a városban.

A tervezett szoborállításról dr. Somogyi Tivadar és Fekete Dávid alpolgármester urak tartottak tájékoztatást 2016. április 28-án a szobor tervezett helyén a Baross Gábor út 33. szám előtt.

A tervek szerint, mint elmondták az egykori vasminiszter egy kapun lép ki, arany zsebórát tart a kezében és a Városháza felé indul le a lépcsőn. A szobor mésző talapzaton álló kétméteres bronzalkotás.

A szobor végső helyét 2016. szeptember 8-án jelölték ki a Baross úton. 2016. szeptember 30-án 14 órakor adták át ünnepélyes keretek között. A szobor avatásán Illava város polgármestere és küldöttsége, Győr város intézményei, fegyveres testületek, pártok és társadalmi szervezetek képviselői és győri polgárok vettek részt.

Avatóbeszédet mondott dr. Somogyi Tivadar alpolgármester úr, valamint Rieger Tibor szobrászművész. A művész úr elmondta, hogy miért ábrázolta Baross Gábort egy aranyórával a kezében. A legnagyobb magyar Széchenyi István többször említette műveiben, hogy az ember életében mennyire fontos, hogy az idővel, hogy gazdálkodik. Csak az a fontos idő az ember életében, amelyet a kultúrára, a munkára, az alkotásra fordít. Baross Gábor is ezen elv szerint élt, Széchenyi István munkásságának méltó folytatója volt.

Az ünnepségen iskolánk tanulói adtak színvonalas műsort a szoboravatás koszorúzással zárult.

Baross Gábor-portré

A győri Baross Társaság rendszeres kapcsolatot tart fenn Illava városával, annak vezetőivel. Ebben a városban helyezték örök nyugalomra Baross Gábor hamvait, hiszen Baross Gábor nemcsak Győrnek, korábban Illavának is országgyűlési képviselője volt.

Halálának évfordulójáról a két város vezetősége minden évben közösen emlékezik meg.

Így volt ez 2012-ben, amikor kiállítással és koncerttel emlékeztek meg Baross Gábor halálának 120. évfordulójáról. A kiállítás egyik részében Monarchia korabeli illavai képeslapokat tekinthettek meg az érdeklődők, illetve Alena Teicherová illavai festőművész alkotásait.

A művésznő iskolánkba is ellátogatott és odaajándékozta a portrét intézményünknek.

Azóta is nagy becsben tartjuk.

II. A megjelölt szakterületi kategória indokolása

A Magyar Néprajzi Lexikon meghatározása szerint kulturális örökség: minden generáció számára a megelőző generációk által felhalmozott kulturális javak összessége.

Ezért az Értéktárba javasolt műalkotások mindenképpen a kulturális örökség részét képezik.

Baross Gábor tevékenysége nyomán értékek jöttek létre.

7. Indokolás az Értéktárba történő felvétel mellett:

Baross Gábor munkássága a város fejlődéséhez kiemelkedő módon járult hozzá. Nyolc évig volt a város országgyűlési képviselője ez alatt az idő alatt a város érdekében kifejtett munkásságának főbb eredményei a következők:

- 1883-as árvíz utáni szabályozási munkák, töltések, gátak, védőművek építése, ennek során munkát is teremtett az itt élőknek;
- hidak épültek: vasúti vashíd a Rábán, vasúti vashíd a budapest-bécsi vasútvonal felett, Hosszú híd (mai Petőfi híd), Rábca-híd, Sétatéri Kis és Nagy híd a Rábán;
- 1888 Duna parti vontatóvágány megépülése;
- 1889 új rendszerező teherpályaudvar megépülése;
- 1890 Kereskedelmi- és Iparkamara területi székhelye Győr lett;
- 1891 az országban elsők között megindult a telefonszolgáltatás Győrben;
- 1891-1983 személyipályaudvar és felüljáró (Baross-híd) megépülése.

Baross Gábor Győrt támogató tevékenységének köszönhetően a vízi- és vasúti közlekedés modernizálódott. Győr kereskedői ismét be tudtak kapcsolódni a távolsági kereskedelembe, ez elősegítette a város gazdasági életének fejlődését, a polgárok gazdagodását. A segítségével megkezdett átalakulás az 1890-es években bontakozott ki. Győr ipara fellendült, a város megindult a modern polgári fejlődés útján.

Baross Gábor munkássága olyan változásokat hozott Győr fejlődésében, hogy méltán kerülhet be az Értéktárba.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Bibliográfia

1. Baross Gábor emlékkönyv: Mentés Zoltán győri okleveles mérnök gyűjtése alapján. Győr: Győr-Moson-Sopron megyei Állami Közútkezelő Közhasznú Társaság, 1998
2. Eperjesi László: Baross Gábor. szerk. Frisnyák Zsuzsa. Budapest: BKIK Baross Gábor Vállalkozási Alapítvány: Vízügyi Minisztérium, 1997
3. Győr Megye Jogú Város Önkormányzatának jegyzőkönyve 4/2016. (IV.29.)
4. Győri életrajzi lexikon. szerk. Grábics Frigyes, Horváth Sándor Domonkos, Kucska Ferenc. Győr: Városi Könyvtár, 1999
5. Győri képeskönyv: emlékművek, köztéri képzőművészeti alkotások, táblák. szerk. Orbánné Horváth Márta, Galambos Krisztina, Szabó Béla. Győr: Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér, 2021
6. Győri Szakképzési Centrum Baross Gábor Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikum: jubileumi évkönyv 2017-2022. szerk. Mészáros Eszter. Győri SZC Baross Gábor Két Tanítási Nyelvű Közgazdasági Technikum: [Győr], 2022
7. Majdán János: Baross Gábor győri tevékenysége. in. Győri tanulmányok 14-15. fel. szerk. Farkas Szilveszter; szerk. Bana József, Horváth József. Győr: Győr Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal, 1994

Honlapok

1. Alena Teicherová <https://port.hu/adatlap/szemely/alena-teicherova/person-275815>
2. Baross Gábor „vasminiszter” szobrának avatása Győrött
<https://www.vitezirend.com/rovatok/hirek/baros-gabor-vasminiszter-szobranak-avatasa-gyorot/>
3. Baross Gábor sétál majd a Baross úton
http://gyorplusz.hu/cikk/baross_gabor_setal_majd_a_baross_uton.html
4. Baross Gábor portré <https://teicherova.sk/portrety/>
5. Felavatták Baross Gábor szobrát Győrben
<https://www.infogyor.hu/hirek/olvas/felavattak-baross-gabor-szobrat-gyorben-2016-09-30-191300>

6. Győri Közlöny, 1884. június 8. <https://edok.gyorikonyvtar.hu/hu/number/-/record/25835>
7. Győri Közlöny, 1892. január 24. <https://edok.gyorikonyvtar.hu/hu/number/-/record/27154>
8. Győri Közlöny, 1892. május 12. <https://edok.gyorikonyvtar.hu/hu/number/-/record/26753>
9. Kelemen Márton, az elfeledett fa- és kőszobrász, az oltárépítő és építőmester. Várostarténeti puzzle 67. rész
10. <https://www.gyorisalon.hu/news/6564/59/Kelemen-M%C3%A1rton-az-elfeledett-fa-%C3%A9s-k%C5%91szobr%C3%A1sz-az-olt%C3%A1r%C3%A9p%C3%ADt%C5%91-%C3%A9s-%C3%A9p%C3%ADt%C5%91mester>
11. Közösen emlékezik meg Baross Gáborról Győr és a szlovákiai Illava <https://24.hu/belfold/2012/04/16/kozosen-emlekezik-meg-baross-gaborrol-gyor-es-a-szlovakiai-illava/>

Multimédiás források

1. Baross Gábor szobrot avattak Győrben. Kisalfold.hu. 2016.09.30. https://www.youtube.com/watch?v=qAw_4MwQOco
2. Felrajzolták a szobor helyét. Győrplusz TV. 2016. 09.08. <https://www.youtube.com/watch?v=DOHwo6cQIsE>
3. Helyén a Baross szobor. Győrplusz TV. 2016. október 1. https://www.youtube.com/watch?v=aAtl6_M6X74
4. Megújult a Baross mellszobor. Győr Plusz 2017. 01. 17. <https://www.youtube.com/watch?v=CrmgyBPvauM>
5. Szobrot kap Baross Gábor. Győrplusz TV. 2016. április 28. <https://www.youtube.com/watch?v=28KeSeuH5U4>

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: -